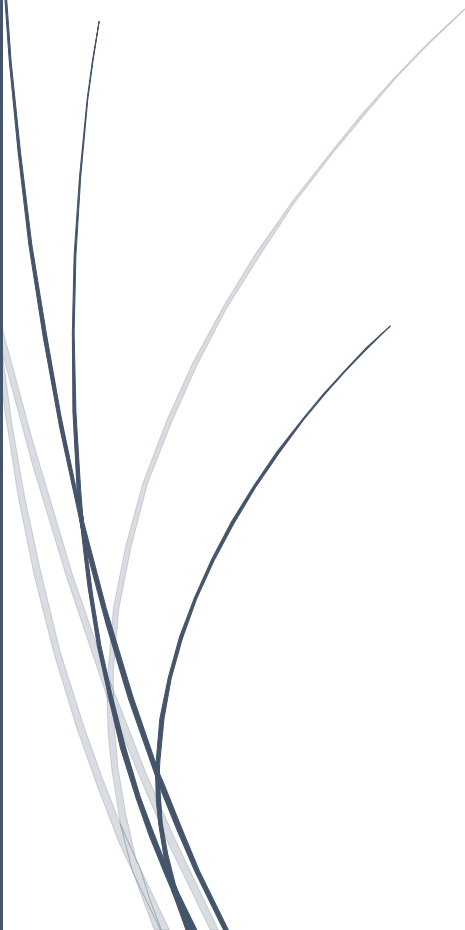

01-02-2023

Observationsredskab

- til undersøgelse af de fysiske rammer i kommunens dagtilbud

Materialet er udarbejdet af Susanne Ringsmose Staffeldt i samarbejde med Gentofte Kommune, Dagtilbud

Indhold

Introduktion.....	2
1. Rum der lægger op til at arbejde med læreplanstemaer i daglige gøremål	2
1.1 Lyd / Akustik	2
1.2 Rum til Fysisk aktivitet.....	3
1.3 Aktivitetssteder/værksteder	3
2. Rum til opdeling af børnegrupper i mindre grupper	4
2.1 M2 til rådighed pr. barn i institutionen?	4
2.2 Muligheder for gruppering i mindre grupper.....	4
3. Rum til uforstyrret aktivitet.....	4
3.1 Forstyrrelser	4
3.2 Rum til ro	5
4. Bygninger der fysisk understøtter gode pædagogiske læringsmiljøer og et godt fysisk arbejdsmiljø.....	5
4.1 Toiletfaciliteter	5
4.2 Sovefaciliteter.....	6
4.3 Sovefaciliteter / Opbevaring.....	6
4.4 Kryberum	6
4.5 Børnegarderobes	7
4.6 Ud- og indgange.....	7
4.7 Voksengarderobes	7
4.8 Tilgængelighed	8
4.9 Indeklima / Dagslys.....	8
4.10 Indeklima / Kunstlys	8
4.11 Indeklima / Lyd	9
4.12 Indeklima / Rengøring	9
5. Rum der imødekommer personalets behov for planlægning, refleksion og evaluering af den pædagogiske praksis.....	10
5.1 Opbevaring	10
5.2 Personalefaciliteter / Overblik.....	10
5.3 Personalefaciliteter / Planlægning, refleksion og evaluering.....	10
6. Supplerende kommentarer	11
7. Kilder.....	11

Introduktion

Denne undersøgelse skal afdække kvaliteten af de fysiske rammer for pædagogisk arbejde i Gentofte Kommunes daginstitutioner, herunder:

- Rum der lægger op til at arbejde med læreplanstemaerne i daglige gøremål
- Rum til opdeling af børnegrupper i mindre grupper
- Rum til uforstyrret aktivitet
- Rum til fysisk aktivitet
- Rum der imødekommer personalets behov for planlægning, refleksion og evaluering af den pædagogiske praksis
- Bygninger der i øvrigt fysisk understøtter gode pædagogiske læringsmiljøer og et godt fysisk arbejdsmiljø (fysisk tilgængelighed, indeklimaforhold)

Den styrkede pædagogiske læreplan og dagtilbudsloven har fokus på de fysiske rammer. Det fysiske læringsmiljø – herunder at indretningen understøtter positive leg, lærings- og sanseoplevelser. Indretningen og rummenes anvendelses-muligheder skal understøtte børnenes nysgerrighed og give lyst til at lære. De fysiske rammer skal samtidig understøtte personalets muligheder for at udfolde pædagogikken, således at det samlede læringsmiljø er af høj kvalitet. Alle spørgsmål handler om det fysiske rum indenfor.

Undersøgelsen er bygget op om en 5 trins skala, hvor **1** er den laveste score og udtryk for, at der vil være meget, der skal ændres såfremt institutionen skal leve op til et højt kvalitetsniveau, **3** er et udtryk for at der er gode muligheder for at skabe god kvalitet, **5** er et udtryk for meget høj kvalitet.

1. Rum der lægger op til at arbejde med læreplanstemaer i daglige gøremål

De første spørgsmål handler om muligheden for at arbejde med læreplanerne i praksis, da læreplanstemaerne er brede, vil spørgsmålene være udtryk for nedslag, i forhold til det fysiske læringsmiljø og det pædagogiske arbejde generelt. Der lægges vægt på at læreplanstemaerne er integrerede i det daglige arbejde og at det fysiske miljø understøtter det.

”Forskning peger på, at høj kvalitet i de fysiske og sociale læringsmiljøer i dagtilbud, har stor betydning for børnenes læring og udvikling. Med dagtilbudsaftalen, der trådte i kraft 1. juli 2018 (Socialministeriet, 2018) er der fastlagt et fælles pædagogisk fundament alle dagtilbud skal bygge på, der pålægger dagtilbuddene ansvar for at etablere et læringsmiljø, der over hele dagen og i forbindelse med leg, rutinesituationer, vokseninitierede aktiviteter mv. giver børn mulighed for at trives og lære. Det betyder en bevægelse fra at se læring med udgangspunkt i aktiviteter, der udføres en gang imellem, til at se læring som integreret i hverdagen.”¹

1.1 Lyd / Akustik

I sammenhæng med kommunikation og sprog er det vigtigt at kigge på det akustiske miljø og lydniveauet, altså muligheden for at få ørenlyd og have samtaler, som er helt essentielt for den sproglige udvikling.

---

¹ Charlotte Ringsmose Professor, psykolog og læringsforsker ved Institut for Kultur og Læring Aalborg Universitet

Vuggestue

- 1 I Vuggestuen er der der lydregulerende materialer få steder
- 2
- 3 I Vuggestuen er der lydregulerende materialer i grupperum
- 4
- 5 I Vuggestuen er der lydregulerende materialer i langt de fleste rum

Børnehave

- 1 I Børnehaven er der der lydregulerende materialer få steder
- 2
- 3 I Børnehaven er der lydregulerende materialer i grupperum
- 4
- 5 I Børnehaven er der lydregulerende materialer i langt de fleste rum

1.2 Rum til Fysisk aktivitet

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på. Barnets udvikling og læring i daginstitutionsalderen, er uløseligt forbundet med og afhængig af motorisk aktivitet. Dette er samtidig ofte en aktivitet der kan virke forstyrrende på andre aktiviteter og det er derfor vigtigt, for at skabe et godt læringsmiljø, at der er afsat plads til større armbevægelser med højere lyd til følge

Vuggestue

- 1 Vuggestuen skal rydde grupperum for at have fysisk udfoldelse indenfor
- 2
- 3 I Vuggestuen er der muligheder for fysisk udfoldelse indenfor i dertil indrettede rum
- 4
- 5 Alle Vuggestuegrupper har deres eget fysiske udfoldelsesrum, der ikke forstyrrer andre aktiviteter

Børnehave

- 1 Børnehaven skal rydde grupperum for at have fysisk udfoldelse indenfor
- 2
- 3 I Børnehaven er der muligheder for fysisk udfoldelse indenfor i dertil indrettede rum
- 4
- 5 Alle Børnehavegrupper har deres eget fysiske udfoldelsesrum, der ikke forstyrrer andre aktiviteter

1.3 Aktivitetssteder/værksteder

”Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.” Spørgsmålet skal give svar på om der er mulighed for at lave forskellige aktiviteter, enten i grupperum eller separate værksteder uden at skulle rydde tingene væk ved spisning eller overgang til andre aktiviteter

Vuggestue

- 1 Vuggestuen har et enkelt eller færre rum til værkstedsaktiviteter pr. Vuggestuegruppe
- 2
- 3 Der er forskellige værksteder i institutionen Eller gode muligheder for uforstyrret aktivitet i grupperum
- 4
- 5 Vuggestuen har egne værksteder i umiddelbar nærhed af grupperum

Børnehave

- 1 Børnehaven har et enkelt eller færre rum til værkstedsaktiviteter pr. Børnehavegruppe
- 2
- 3 Der er forskellige værksteder i institutionen Eller gode muligheder for uforstyrret aktivitet i grupperum
- 4
- 5 Børnehaven har egne værksteder i umiddelbar nærhed af grupperum

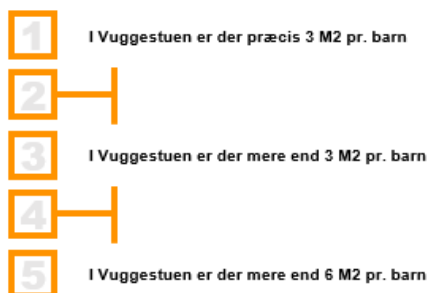
2. Rum til opdeling af børnegrupper i mindre grupper

De næste spørgsmål handler om pladsforhold og mulighed fordele sig i mindre grupper.

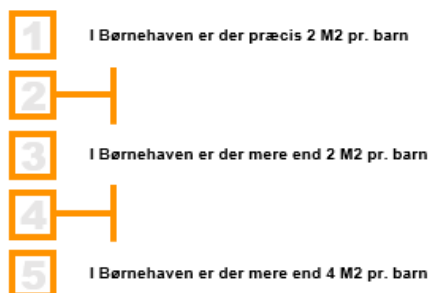
2.1 M2 til rådighed pr. barn i institutionen?

Her medregnes alene plads der direkte kan bruges af børn, grupperum, fællesrum, værksteder, bevægelsesrum m.m. Ikke køkken og personalefaciliteter. Pladsforhold har stor betydning for kvaliteten i læringsmiljøet, jo bedre plads, jo bedre mulighed er der for at fordele sig i grupper og skabe steder med forskellige udfoldelsesmuligheder.

Vuggestue

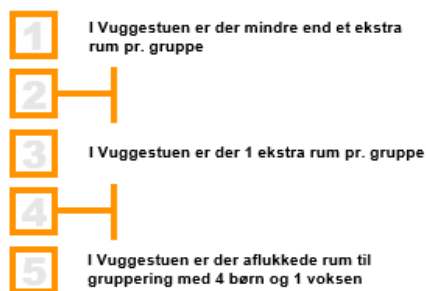

Børnehave

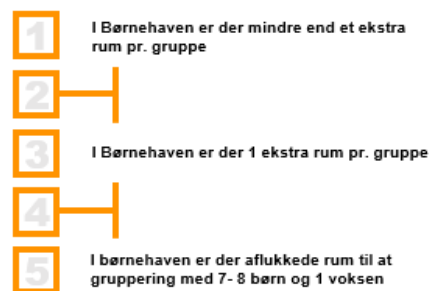

2.2 Muligheder for gruppering i mindre grupper

Vuggestue

Børnehave

3. Rum til uforstyrret aktivitet

3.1 Forstyrrelser

Er der mange uforstyrrede steder? Eller mange gennemgangsrum og dermed forstyrrede steder? Er der dørplaceringer der gør at der er u hensigtsmæssige ganglinjer i rummene? Et eksempel kunne være at badeværelset ligger bagerst i et grupperum og at man dermed skal igennem hele rummet ofte. Grupperum med mange døre placeret forskellige steder i rummet kan også være med til at skabe meget trafik.

Vuggestue

- 1 I Vuggestuen er der mange gennemgangsrum og forstyrrelser i form af ganglinjer
- 2
- 3 I Vuggestuen er der mange steder uden forstyrrende ganglinjer
- 4
- 5 I Vuggestuen oplever vi stort set ikke forstyrrelser i forhold til gennemgang og ganglinjer

Børnehave

- 1 I Børnehaven er der mange gennemgangsrum og forstyrrelser i form af ganglinjer
- 2
- 3 I Børnehaven er der mange steder uden forstyrrende ganglinjer
- 4
- 5 I Vuggestuen oplever vi stort set ikke forstyrrelser i forhold til gennemgang og ganglinjer

3.2 Rum til ro

Er der mulighed for at trække sig? Lade op? Mange har behov for at have en pause fra samværet med de andre børn, eller et lille hvil. At mærke egne behov er et vigtigt element i udviklingen af sunde vaner, derfor er det godt at give børnene muligheden for at tilvælge ro, her tænkes på steder der er reserveret til at opsøge et lille hvil over hele dagen.

Vuggestue

- 1 I Vuggestuens grupperum er der ikke stille steder
- 2
- 3 I Vuggestuens grupperum er der mulighed for at skabe rum til ro
- 4
- 5 I Vuggestuen er der et stillerum pr. gruppe

Børnehave

- 1 I Børnehaven er der ikke stille steder
- 2
- 3 I Børnehavens grupperum er der mulighed for at skabe rum til ro
- 4
- 5 I Børnehaven er der et stillerum pr. gruppe

4. Bygninger der fysisk understøtter gode pædagogiske læringsmiljøer og et godt fysisk arbejdsmiljø.

4.1 Toiletfaciliteter

Hvordan er toiletter/badeværelser placeret i forhold grupperummene? Hver gang pædagogisk personale skal forlade børnegruppen kan der opstå sårbare situationer. Det er lettere for børnene at give udtryk for at de gerne vil på toilettet når det ligger i forbindelse med grupperum og de større børn kan føle bedre tryghed ved at gå på toilettet, når det ligger, så man hurtigt kan få kontakt til en voksen.

Vuggestue

- 1 I Vuggestuen ligger toiletter/badeværelser ikke i direkte forbindelse med grupperum
- 2
- 3 I Vuggestuen ligger toiletter og badeværelser med øjenkontakt til grupperum
- 4
- 5 I Vuggestuen ligger toiletter/badeværelser i direkte forbindelse med grupperum

Børnehave

- 1 I Børnehaven ligger toiletter/badeværelser ikke i direkte forbindelse med grupperum
- 2
- 3 I Børnehaven ligger toiletter og badeværelser med øjenkontakt til grupperum
- 4
- 5 I Børnehaven ligger toiletter/badeværelser i direkte forbindelse med grupperum

4.2 Sovefaciliteter

Er der separate soverum? Tanken om at samme sted kan bruges til mange ting, er en hindring for at skabe gode lege og aktivitetssteder. Det er en større opgave for børnene at finde nogen at lege med, noget at lege med og et sted at lege. Ved at etablere gode uforstyrrede lege steder, løses en af opgaverne og børnene kan lege i længere tid og mere fordybet. Det er derfor et problem når aktiviteter og lege afbrydes fordi der skal foregå noget andet, f.eks. at børn skal sove. Det kan også have den konsekvens at for mange børn skal samles andre steder.

Vuggestue

- 1 I Vuggestuen sover børnene i grupperum som skal ryddes inden sovetid
- 2
- 3 I Vuggestuen er der særlige fælles sovefaciliteter placeret i rum der ikke er grupperum
- 4
- 5 I Vuggestuen er der soverum i direkte forbindelse med grupperum

Børnehave

- 1 I Børnehaven sover børnene i grupperum som skal ryddes inden sovetid
- 2
- 3 I Børnehaven er der særlige fælles sovefaciliteter placeret i rum der ikke er grupperum
- 4
- 5 I Børnehaven er der soverum i direkte forbindelse med grupperum

4.3 Sovefaciliteter / Opbevaring

Er det let at "rigge til" i forbindelse med at børnene skal sove, er dyner, puder m.m. placeret hensigtsmæssigt i forhold til hvor de skal bruges, dette gælder både i forbindelse med kryberum og øvrige soverum?

Vuggestue

- 1 I Vuggestuen er det der skal bruges i forbindelse med kryberum eller andre sovefaciliteter, ikke placeret i nærheden af rummet der skal soves i
- 2
- 3 I Vuggestuen er det der skal bruges i forbindelse med kryberum eller andre sovefaciliteter, de fleste steder placeret ved rummet der skal soves i
- 4
- 5 I Vuggestuen er det der skal bruges i forbindelse med kryberum eller andre sovefaciliteter, placeret ved rummet der skal soves i

Børnehave

- 1 I Børnehaven er det der skal bruges i forbindelse med kryberum eller andre sovefaciliteter, ikke placeret i nærheden af rummet der skal soves i
- 2
- 3 I Børnehaven er det der skal bruges i forbindelse med kryberum eller andre sovefaciliteter, de fleste steder placeret ved rummet der skal soves i
- 4
- 5 I Børnehaven er det der skal bruges i forbindelse med kryberum eller andre sovefaciliteter, placeret ved rummet der skal soves i

4.4 Kryberum

Hvordan er kryberum placeret i forhold grupperummene? Hver gang pædagogisk personale skal forlade børnegruppen kan der opstå sårbare situationer, derfor er det vigtigt at sådanne faciliteter ligger i forbindelse med grupperum.

Vuggestue

- 1 I Vuggestuen ligger kryberum ikke i direkte forbindelse med grupperum
- 2
- 3 I Vuggestuen ligger nogle kryberum i direkte forbindelse med grupperum
- 4
- 5 I Vuggestuen ligger kryberum i direkte forbindelse med grupperum

4.5 Børnegarderober

Garderoben er et vigtigt pædagogisk læringsmiljø - at tage tøj af og på uforstyrret og i mindre grupper, giver gode muligheder for fordybelse i aktiviteten og for at udfolde forskellige læreplanstemaer.

Vuggestue

- 1 I Vuggestuen ligger garderober ikke i direkte forbindelse med grupperum
- 2
- 3 I Vuggestuen ligger de fleste garderober i direkte forbindelse med grupperum
- 4
- 5 I Vuggestuen ligger garderober i direkte forbindelse med grupperum og børnene har mulighed for at tage tøj af og på uforstyrret og i mindre grupper

Børnehave

- 1 I Børnehaven ligger garderober ikke i direkte forbindelse med grupperum
- 2
- 3 I Børnehaven ligger de fleste garderober i direkte forbindelse med grupperum
- 4
- 5 I Børnehaven ligger garderober i direkte forbindelse med grupperum og børnene har mulighed for at tage tøj af og på uforstyrret og i mindre grupper

4.6 Ud- og indgange

Det er vigtigt at ud og indgange i institutionen er placeret så man ikke forstyrrer andre aktiviteter, det stiller krav til adgangsveje, men f.eks. også at man ikke behøver at gå igennem grupperum for at komme ud.

Vuggestue

- 1 Vuggestuen skal igennem grupperum eller andre rum for at komme ud,
- 2
- 3 I størstedelen af Vuggestuen er der direkte adgang til udeareal fra garderoben
- 4
- 5 I Vuggestuen er der direkte adgang fra garderoben til udearealet

Børnehave

- 1 Børnehaven skal igennem grupperum eller andre rum for at komme ud,
- 2
- 3 I størstedelen af Børnehaven er der direkte adgang til udeareal fra garderoben
- 4
- 5 I Børnehaven er der direkte adgang fra garderoben til udearealet

4.7 Voksengarderober

Hvordan er voksengarderober placeret i forhold til børnegarderoberne? De voksne bør ikke skulle gå fra børnene når de skal ud og ind på legepladsen eller på tur. Der kan sagtens være en personalegarderobe/indgang med taskeskabe og privat tøj som bruges ved ankomst og når man skal hjem. Men legepladstøj o.l. bør være ved børnenes garderober, som et læringsmiljø, "Sådan tager jeg mit tøj på, det kan du også gøre"

Vuggestue

- 1 I Vuggestuen ligger voksengarderoberne ikke i direkte forbindelse med børnegarderoberne
- 2
- 3 I Vuggestuen ligger voksengarderober i øjenkontakt til børnegarderoberne
- 4
- 5 I Vuggestuen ligger voksengarderoberne i direkte forbindelse med børnegarderoberne

Børnehave

- 1 I Børnehaven ligger voksengarderoberne ikke i direkte forbindelse med børnegarderoberne
- 2
- 3 I Børnehaven ligger voksengarderober i øjenkontakt til børnegarderoberne
- 4
- 5 I Børnehaven ligger voksengarderoberne i direkte forbindelse med børnegarderoberne

4.8 Tilgængelighed

Er det let at bevæge sig rundt i bygningen? Der er både fordele og ulemper ved labyrintiske miljøer og trapper. En af fordelene ved trapper er at de er motorisk udfordrende og dermed et godt læringsmiljø for et udviklingstrin. De kan dog samtidig betyde at man ikke kommer så meget ud og så har man fået noget, men afgivet noget andet. Når der er trapper, kan det også afskære personer med gangbesvær eller handicap i at komme rundt i bygningen på lige vilkår med andre. En elevator kan kompensere, men kan også være en tidsrøver.

Vuggestue

- 1 I Vuggestuen er der forhindringer i forhold til at kunne bevæge sig rundt i bygningen til aktiviteter
- 2
- 3 I Vuggestuen er det let at bevæge sig rundt i bygningen.
- 4
- 5 I Vuggestuen er det let at komme ud og ind af bygningen og bevæge sig til rum med andre aktiviteter

Børnehave

- 1 I Børnehaven er der forhindringer i forhold til at kunne bevæge sig rundt i bygningen til aktiviteter
- 2
- 3 I Børnehaven er det let at bevæge sig rundt i bygningen
- 4
- 5 I Børnehaven er det let at komme ud og ind af bygningen og bevæge sig til rum med andre aktiviteter

4.9 Indeklima / Dagslys

Hvordan er kvaliteten af dagslysindtaget? Det har betydning for vores generelle velbefindende at være i rum med godt dagslysindtag, vi ved endog at det modsatte kan have en negativ betydning. Det er stor forskel på at opholde sig i rum med dagslys fra flere sider og i rum med sparsomt dagslys indtag og hvor de mindste børn ikke kan kigge ud ad vinduerne.

Vuggestue

- 1 I Vuggestuen er der nogle rum med ringe dagslysindtag og steder hvor vinduer er højsiddende i forhold til børnenes størrelse
- 2
- 3 I Vuggestuen er der godt dagslysindtag mange steder og ingen rum hvor børnene ikke kan kigge ud
- 4
- 5 I Vuggestuen er der et godt dagslysindtag, ingen mørke steder, med mindre det er tilsigtet, i f.eks. stillerum og alle kan se ud fra alle rum

Børnehave

- 1 I Vuggestuen er der nogle rum med ringe dagslysindtag og steder hvor vinduer er højsiddende i forhold til børnenes størrelse
- 2
- 3 I Børnehaven er der godt dagslysindtag mange steder og ingen rum hvor børnene ikke på en eller anden måde kan kigge ud
- 4
- 5 I Børnehaven er der et godt dagslysindtag, ingen mørke steder, med mindre det er tilsigtet, i f.eks. stillerum og alle kan se ud fra alle rum

4.10 Indeklima / Kunstlys

Den kunstige belysning, altså lamper, har stor betydning for arbejdsmiljøet både for børn og voksne. Er der varieret belysning, pendler over borde, spots ved lege steder, er den generelle belysning dæmpbar, og har det en god farvegengivelse, kan kunstlyset være en uforlignelig stemningsskaber. Hvorimod en ensartet lyssætning med diffust lys hvor øjnene bliver trætte kan virke modsat.

Vuggestue

- 1 I Vuggestuen er der kun generel belysning, dvs.. lyskilder der sidder i loftet
- 2
- 3 I Vuggestuen er der generel belysning og nogle steder dæmpbart eller rettet lys
- 4
- 5 I Vuggestuen er der varieret belysning, lamper over borde, spots ved lege steder og dæmpbar generel belysning

Børnehave

- 1 I Børnehaven er der kun generel belysning, dvs.. lyskilder der sidder i loftet
- 2
- 3 I Børnehaven er der generel belysning og nogle steder dæmpbart eller rettet lys
- 4
- 5 I Børnehaven er der varieret belysning, lamper over borde, spots ved lege steder og dæmpbar generel belysning

4.11 Indeklima / Lyd

Lyd er en faktor i alle daginstitutioner, for meget lyd er et problem. Lydniveauet kan reguleres på mange forskellige måder, en af de mest effektive er fordelingen af børn, det er rigtig godt hvis der er steder man gerne må larme, så andre steder kan holdes fri for larm.

Vuggestue

- 1 I Vuggestuen er der ikke mulighed for at fordele sig steder hvor der gerne må være et højt lydniveau og steder hvor man kan være, når man har brug for fred og ro
- 2
- 3 I Vuggestuen er der mulighed for at tilrettelægge steder hvor der gerne må være et højt lydniveau og steder hvor man kan være, når man har brug for fred og ro
- 4
- 5 I Vuggestuen er der mulighed for at fordele sig steder hvor der gerne må være et højt lydniveau og steder hvor man kan være, når man har brug for fred og ro

Børnehave

- 1 I Børnehaven er der ikke mulighed for at fordele sig steder hvor der gerne må være et højt lydniveau og steder hvor man kan være, når man har brug for fred og ro
- 2
- 3 I Børnehaven er der mulighed for at tilrettelægge steder hvor der gerne må være et højt lydniveau og steder hvor man kan være, når man har brug for fred og ro
- 4
- 5 I Børnehaven er der mulighed for at fordele sig steder hvor der gerne må være et højt lydniveau og steder hvor man kan være, når man har brug for fred og ro

4.12 Indeklima / Rengøring

Det er rarest at lege på gulvet hvis det er rent, vedligeholdte arealer er med til at holde snavs væk fra lege og aktivitetssteder. Nogle rum er lettere at holde rene end andre, hvide døre og fodpaneler ser lettere beskidte ud end kulørte, hvis gulvet er slidt, er det også sværere at holde rent end hvis det er nyt eller godt vedligeholdt. Med overvejende menes mere end 50%

Vuggestue

- 1 I Vuggestuen er der flere områder med overflader der virker nedslidte og svære at holde rene
- 2
- 3 I Vuggestuen er der overvejende let at holde rent
- 4
- 5 I Vuggestuen er overfladerne vedligeholdte og lette at holde rene

Børnehave

- 1 I Børnehaven er der flere områder med overflader der virker nedslidte og svære at holde rene
- 2
- 3 I Børnehaven er der overvejende let at holde rent
- 4
- 5 I Børnehaven er overfladerne vedligeholdte og lette at holde rene

5. Rum der imødekommer personalets behov for planlægning, refleksion og evaluering af den pædagogiske praksis

5.1 Opbevaring

Er der gode opbevaringsmuligheder i forbindelse med grupperummene, eller skal man gå væk fra børnene for at hente materialer?

Vuggestue

- 1 I Vuggestuen er det nødvendigt at gå væk fra børnene for at hente materialer
- 2
- 3 I Vuggestuen er der de fleste steder muligheder for opbevaring så man ikke skal gå væk fra børnene
- 4
- 5 I Vuggestuen skal man ikke gå væk fra børnene for at få fat i det der er brug for

Børnehave

- 1 I Børnehaven er det nødvendigt at gå væk fra børnene for at hente materialer
- 2
- 3 I Børnehaven er der de fleste steder gode muligheder for opbevaring så man ikke skal gå væk fra børnene
- 4
- 5 I Børnehaven skal man ikke gå væk fra børnene for at få fat i det der er brug for

5.2 Personalefaciliteter / Overblik

Er der gode muligheder for at overskue gruppen af børn samtidig med at de kan fordele sig i mindre grupper?

Vuggestue

- 1 I Vuggestuegrupperne er det ikke muligt at have overblik når børnene fordeler sig
- 2
- 3 I Vuggestuegrupperne er det generelt let at have overblik over de fleste børn når de fordeler
- 4
- 5 I Vuggestuegrupperne er det muligt at have overblik når børnene fordeler sig

Børnehave

- 1 I Børnehavegrupperne er det ikke muligt at have overblik når børnene fordeler sig
- 2
- 3 I Børnehavegrupperne er det generelt let at have overblik over de fleste børn når de fordeler
- 4
- 5 I Børnehavegrupperne er det muligt at have overblik når børnene fordeler sig

5.3 Personalefaciliteter / Planlægning, refleksion og evaluering

Er der mødefaciliteter? Er der de mødefaciliteter der er brug for? Er der selvstændige møderum?

Vuggestue

- 1 I Vuggestuen er der forhindringer i forhold til at kunne holde de møder der er brug for der er ikke selvstændige møderum
- 2
- 3 I Vuggestuen er der muligheder for at holde møder der er selvstændige møderum der deles med Børnehaven
- 4
- 5 I Vuggestuen er der selvstændige steder til at holde møder

Børnehave

- 1 I Børnehaven er der forhindringer i forhold til at kunne holde de møder der er brug for der er ikke selvstændige møderum
- 2
- 3 I Børnehaven er der muligheder for at holde møder der er selvstændige møderum der deles med Vuggestuen
- 4
- 5 I Børnehaven er der selvstændige steder til at holde møder

6. Supplerende kommentarer

7. Kilder

- EMU / Børne og Undervisningsministeriet "Den styrkede pædagogiske læreplan"
- Charlotte Ringsmose og Susanne Ringsmose Staffeldt "Rum og Læring -om at skabe gode læringsmiljøer i Børnehaven"
- Charlotte Ringsmose og Susanne Ringsmose Staffeldt "Rum og Læring -om at skabe gode læringsmiljøer for de mindste"